

Δ'

ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἀναστασίου Καραναστάση, συντάκτου τοῦ Κέντρου Συντάξεως τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσης, ἐπὶ τῆς ἀποστολῆς του εἰς τὰς Ἑλληνοφώνους περιοχὰς τῆς Κάτω Ἰταλίας κατὰ τοὺς μῆνας Αὐγούστου, Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον τοῦ 1969.

Π ρ ὀ ς

Τὴν Σὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν

(Διὰ τοῦ κ. Δ'ντοῦ τοῦ Κέντρου Συντάξεως τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ)

Ἐ ν τ α ὺ θ α

Κύριε Γενικὲ Γραμματεῦ,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω κατατέρω ἐν συντομίᾳ τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς πραγματοποιηθείσης, κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἀποστολῆν μου, ἐργασίας :

1) Ἐπεσκέφθην κατ' ἀρχὰς τὰ Ἑλληνόφωνα χωρία τῆς περιοχῆς τῆς Καλαβρίας : *Μπόβα, Βουνί, Χωρίο τοῦ Βουνίου, Ροχούδι* καὶ *Χωρίο τοῦ Ροχουδίου*, ἔνθα παρέμεινα ἀπὸ τῆς 21-8-1969 μέχρι τῆς 15-9-1969, συνέλεξα καὶ ἠχογράφησα μνημεῖα τοῦ προφορικοῦ λόγου (παροιμίας, γωμικά, παραδόσεις, ἄσματα, μύθους καὶ παραμύθια), τὰ ὅποια πρόκειται νὰ συμπληρώσουν σημαντικῶς τὸ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη συγκεντρωθὲν ἐντεῦθεν πολύτιμον γλωσσικὸν ὕλικόν.

2) Μετέβην εἰτα εἰς τὰ Ἑλληνόφωνα χωρία τοῦ Salento (Ἀπουλία) : *Καλημέρα, Κοριλιάνο, Καστριγιάνο, Στεργατία* καὶ *Τσολλίνο*, ἔνθα παρέμεινα ἀπὸ 16-9-1969 μέχρι 23-10-1969 καὶ συνέλεξα, ἐπὶ τῇ βάσει ἐρωτηματολογίων, τὰ σωζόμενα εἰσέτι εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ ρήματα καὶ ποικίλα λεξιλογικὰ στοιχεῖα.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας μου ὑπῆρξαν καὶ τὴν φορὰν ταύτην λίαν ἱκανοποιητικά. Τὰ μνημεῖα λόγου, τὰ ὅποια συνεκέντρωσα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Καλαβρίας, κατάλοιπα μιᾶς καλλιεργημένης γλώσσης, παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον, τόσον διὰ τὴν μορφήν ὑπὸ τὴν ὁποίαν διετηρήθησαν μέχρι σήμερον, ὅσον καὶ διὰ τὰ λεξιλογικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἀνάγουν τὰ μνημεῖα ταῦτα εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους. Ἐξ ἄλλου διὰ τῆς ἐπιμόνου ἐρεύνης μου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Salento, τὴν ὁποίαν ὁ εἰδικῶς ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα ἀσχοληθεὶς εἰς τὴν μελέτην τῶν ἰδιωμάτων τούτων Γερμανὸς γλωσσολόγος καθηγ. Rohlfς ἐθεώρει ὡς ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρουσαν τῆς Καλαβρίας, προσέκνυσαν νέα μορφολογικὰ καὶ λεξιλογικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια κατατάσσουν τὰ ἰδιώματα ταῦτα τοῦ Salento εἰς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν μὲ ἐκεῖνα τῆς Καλαβρίας.

Ὡς τυγχάνει Ἑμίην γνωστόν, τὸ χρηματικὸν ποσόν, τὸ καταβληθὲν μοι παρὰ τῆς Ἀκαδημίας, ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰ ἔξοδα μεταβάσεώς μου καὶ διαμονῆς εἴκοσι πέντε μόνον ἡμερῶν, ἐνῶ, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατιθεμένων ἡμερομηνιῶν, ἠδυνήθην νὰ παραμείνω καὶ νὰ ἐργασθῶ ἐπὶ δύο καὶ πλέον μῆνας. Τοῦτο χάρις εἰς τὴν φιλόξενον καὶ πάλιν βοήθειαν τῶν Ἑλληνοφώνων καὶ τῶν φίλων μου Ἰταλῶν ἐπιστημόνων.

*Ας μοι ἐπιτραπῆ νὰ ἀναφέρω δύο περιπτώσεις εὐγενοῦς βοήθειας: Εἰς τὴν πόλιν Γαλατῖνα τῆς περιοχῆς τοῦ Salento, κέντρον ἐξορμήσεώς μου πρὸς τὰ πέριξ κείμενα Ἑλληνόφωνα χωρία, μὴ ὑπαρχούσης κενῆς κλίνης εἰς τὸ μοναδικὸν ξενοδοχεῖον, ἐφιλοξενήθην παρὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Salvatore Forcina ἐπὶ ἓνα περίπου μῆνα, εἰς διαμέρισμα τῆς οἰκίας του, ὃ δὲ ἐργοστασιάρχης κ. Antonio Pascali, ἐκ τῆς Ἑλληνοφώνου Σερνατίας, διέθεσεν ἐν τῶν αὐτοκινήτων του διὰ νὰ μὲ μεταφέρῃ εἰς τὰ Ἑλληνόφωνα χωρία καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας μου. Πρὸς ἀμφοτέρους τούτους ἐστάλησαν ἤδη αἱ Ὑμέτεραι εὐχαριστίαι.

Κύριε Γενικὲ Γρομματεῦ,

Συνεπλήρωσα μέχρι τοῦδε ὀκτὼ ἀποστολάς, διμήνου διαρκείας ἐκάστην, διὰ τὴν συλλογὴν καὶ τὴν μελέτην τῶν Ἑλληνικῶν ἰδιωμάτων τῆς Κάτω Ἰταλίας. Ἐξ αὐτῶν αἱ πέντε μόνον ἐξετελέσθησαν δαπάναις τῆς Ἀκαδημίας. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων τὰς μὲν δύο ἐχρηματοδότησεν ἡ Ἐπιτροπὴ Παγκείου Κληροδοτήματος, τὴν δὲ ἄλλην ἐπωμίσθη ἐξ ἰδίων.

Αἱ γνώσεις καὶ ἡ πείρα, τὰς ὁποίας ἀπεκόμισα μέχρι τοῦδε, μοῦ ἐπιτρέπουν, νομίζω, νὰ διατυπώσω ὠρισμένας διαπιστώσεις:

*Ἡ πρώτη εἶναι ὅτι ἀπομένει πολλὴ εἰσέτι ἐργασία πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς συλλογῆς τοῦ ὅλως ἰδιάζοντος ὅσον καὶ ἰδιαιτέρως σημαντικοῦ ὕλικου τῶν ἐν λόγῳ περιοχῶν. Ὁ πρὸ ὀλίγου μνημονευθεὶς καθηγητὴς Rohlfς ἐπισκέπτεται κατ' ἔτος ἀπὸ τεσσαρακονταετίας τὰ Ἑλληνόφωνα χωρία τῶν δύο περιοχῶν, χωρὶς νὰ ἔχη κατορθώσει νὰ ἐξαντλήσῃ ἀσφαλῶς ὀλόκληρον τὸν γλωσσικὸν θησαυρόν, ἀφοῦ ἀρκετὰ σημαντικὸν τμήμα αὐτοῦ, μὴ περιλαμβανόμενον εἰς τὸ Λεξικόν του, ἔφερεν εἰς φῶς ἡ ἰδική μου ἔρευνα.

*Ἡ δευτέρα διαπίστωσις εἶναι ὅτι διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ὕλικου τούτου, ἀπὸ λεξιλογικῆς ἰδίας ἀπόψεως, ἣτις ἐνδιαφέρει ἀμέσως τὸ Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Ἀκαδημίας, ἀνάγκη παρίσταται νὰ συνταχθῆ, ὡς ἐπιστέγασμα τῆς ὅλης ἐργασίας, τὸ ἰδιαίτερον Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῶν περὶ ὧν πρόκειται ἰδιωμάτων. Ἐχω ἤδη ἀρχίσει τὴν ἐργασίαν κατατάξεως καὶ ἐπεξεργασίας τοῦ ὕλικου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἐπειδὴ δὲ πρόκειται νὰ ἀποχωρήσω προσεχῶς τῆς ὑπηρεσίας, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἔχω τὴν συγκατάθεσιν τῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ὅτι δηλ. τὸ Λεξικὸν τοῦτο θὰ ἐκδοθῆ ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ δαπάναις αὐτῆς.

*Ἐν Ἀθήναις τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 1970

Μετὰ σεβασμοῦ
Ἀναστάσιος Καραναστάσης